

Н. Нагорна,
к.фарм.н., асистент кафедри аналітичної хімії
Запорізького державного медичного університета
e-mail: natalija.nagornaja@yandex.ua

С. Васюк,
д.фарм.н., професор, завідувач кафедри аналітичної хімії
Запорізького державного медичного університета,
e-mail: svitlanavasyuk@gmail.com

В. Нагорний,
к.фарм.н., доцент кафедри технології ліків
Запорізького державного медичного університета
м. Запоріжжя
e-mail: nagornyi1966@gmail.com

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ

Стратегічні напрями реорганізації вітчизняної системи вищої медичної та фармацевтичної освіти визначаються як внутрішньодержавними процесами, так і тенденціями загальносвітового розвитку, а відтак передбачають приведення її структури, змісту та якості у відповідність і додержавних потреб та вимог системи охорони здоров'я, і до міжнародних стандартів.

Вища медична освіта повинна забезпечити високоякісну підготовку студентів і є важливою складовою реформування галузі охорони здоров'я та реалізації соціальних пріоритетів держави, оскільки від рівня підготовки майбутніх лікарів залежить якість надання медичної допомоги населенню країни. Сучасний розвиток медичної науки і практики зумовлюють необхідність вносити корективи в підготовку та підвищення кваліфікації медичних працівників із наближенням їх освіти до міжнародних стандартів. Саме тому, якість освіти у вищих навчальних закладах необхідно покращити шляхом ефективної організації та інформатизації навчального процесу, впровадження передових наукових розробок у практику викладання, забезпеченням високого професіоналізму викладачів, створенням сучасної навчально-методичної бази в усіх освітніх галузях, зокрема і медичній[3].

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки визначає основні напрями, пріоритети, завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти, кадрову і соціальну політику та складає основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, управління та фінансування, структури та змісту системи освіти. Розробка Національної стратегії розвитку освіти зумовлена необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти, вирішення стратегічних завдань, що стоять перед національною системою освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, інтеграцію її в європейський і світовий освітній простір.

Освіта належить до найважливіших напрямків державної політики України. Держава виходить з того, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості. З огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання людини інноваційного типу мислення та культури з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства та держави. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого

демократичного розвитку суспільства, формування нових життєвих орієнтирів особистості.

Конструювання та впровадження нових освітніх моделей потребує певних змін у світоглядних засадах освіти, зокрема вітчизняної [4].

На етапі підготовки майбутніх лікарів та провізорів на рівні міжнародних вимог одним з найважливіших стратегічних завдань вищої освіти України є забезпечення якості медичної вищої освіти, що відповідає міжнародним стандартам. Ідея реформування медичної вищої освіти полягає у адаптації національної системи вищої освіти до європейських стандартів. Метою реформування вищої освіти є створення уніфікованих критеріїв і методологій та систем контролю, а також взаємовизнання дипломів про вищу освіту, сприяння мобільності студентів. Одним з інструментів реалізації цілей євроінтеграції медичної освіти є запровадження в навчальний процес європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (European Credit Transfer System) (ECTS), яка допомагає вузам досягти забезпечення якості медичної освіти у світлі реформування нової системи охорони здоров'я України[3].

Кредитна трансферна система - це умовна одиниця виміру навчального навантаження і оцінки його засвоєння студентом. Конкретна сутність ECTS полягає, насамперед, у визначенні і впровадженні у освітянську практику національних ВНЗ таких основних понять: кредит, залікова одиниця, модульна система навчання і рейтинговий механізм оцінок за багатобальними шкалами.

Кредит - визначається фактично як довіра і впевненість в однаковій якості навчальної роботи всіх учасників Болонського процесу, а не тільки і не стільки на повній тотожності, синхронності і співпадання всіх навчальних програм.

Залікова одиниця (заліковий кредит). В системі ECTS поняттям залікової одиниці визначається об'єм навчального навантаження при виконанні всіх форм (модулів) освітянської і наукової роботи студента - аудиторна, різноманітні види самостійної роботи, навчальна практика, участь у науково-педагогічних конференціях, симпозіумах, круглих столах, студентських доповідях, робота з літературою (в бібліотеці, в інтернеті), оформлення контрольних робіт, рефератів, доповідей, тощо.

Модульна система навчання. Основана на структуруванні навчальних програм на модулях - фрагментах навчального матеріалу, логічно пов'язаних в одній навчальній дисципліні. Блок модулів відображує повний об'єм навчального навантаження студента з певного предмету.

Рейтингова система оцінок. Здійснюється за рейтинговими шкалами успішності, які в системі ECTS основані на комплексному врахуванні даних аудиторної успішності, самостійної роботи, участі у науковій роботі, індивідуальній практиці та інших форм навчальної діяльності студента.

Болонською декларацією регламентовані не лише принципи, але й конкретні одиниці і показники кредитно-модульно-рейтингової системи в установах вищої школи, тобто в університетах, що дозволить зблизити національні системи вищої освіти в країнах Європи на основі порівняння чітких і прозорих кількісних і якісних показників навчання і контролю за близькими або навіть ідентичними освітніми програмами, основаними на єдиному розумінні і впровадженні нових освітніх технологій.

В чому ж конкретна сутність кредитно-модульної системи навчання і в чому її переваги над попередніми методами? Згідно з Болонською декларацією, конкретний об'єм кредитів щороку складає 60 залікових одиниць. Це відповідає 1600 навчальним годинам впродовж 1 академічного року (40 тижнів). Нескладний розрахунок показує, що 1 кредит відповідає 24-30 академічним годинам, тривалість тижня становить 1,5 кредиту, тобто 4-5 академічних годин на добу при шестиденному і 5-6 - при п'ятиденному тижні.

Застосування кредитної системи замість традиційної залікової і екзаменаційної, ефективніше і об'єктивніше забезпечуватиме оцінковий облік багатовекторної освітньої і наукової діяльності студента. Тому система кредитів надає можливість виявити ступінь і

якість виконання навчальної програми з окремої дисципліни, незалежно від того, в якому вищому навчальному закладі навчається студент. Кредитна трансферна система дозволяє не лише виміряти трудомісткість навчальної програми, але й ступінь засвоєння кожним студентом навчальних дисциплін впродовж академічного семестру або року і протягом всього періоду навчання у ВНЗ.

Виняткове значення в кредитно-трансферній структурі ECTS має рейтингова система оцінки успішності із застосуванням 7-бальної шкали (5-бальної для встигаючих і 2-бальної - для невстигаючих студентів).

Додатково вводиться єдина шкала оцінок для студентів (pass grade) з виділенням семи градацій оцінок (A, B, C, D, E, FX, F) і відповідного до кожної з них відсоткові статистичні показники[1].

Нинішній етап розвитку вищої медичної та фармацевтичної освіти характеризується системними змінами, що зумовлені: динамічними змінами у вітчизняній охороні здоров'я та соціальними, економічними, етичними, правовими особливостями діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я в Україні; сучасними вимогами до рівня якості у галузі вищої освіти; масштабністю й темпами перетворення у світі у сфері накопичення, передачі, використання інформації з питань медичної науки і практики; інтенсифікацією міжнародного співробітництва у сфері медичної та фармацевтичної освіти: єдині системи оцінювання, обмін знаннями, створення інтерактивних мереж, мобільність студентів, викладачів і фахівців охорони здоров'я; створенням нових форм навчального середовища, безперервного професійного розвитку лікарів та провізорів, починаючи від засобів дистанційної освіти і закінчуючи повноцінними «віртуальними» освітніми комплексами.

Інновації в системі медичної та фармацевтичної освіти тісно пов'язані із впровадженням сучасних галузевих стандартів вищої медичної та фармацевтичної освіти, запровадженням системи ліцензування та сертифікації фахівців. Все це спонукало до перегляду змісту медичної освіти та розробки нових науково-педагогічних підходів до підготовки фахівців з медичних і фармацевтичних спеціальностей. Міністерство охорони здоров'я України здійснило ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня підготовки лікарів і провізорів: збільшений перелік лікарських спеціальностей в інтернатурі, запроваджена незалежна від вищих навчальних закладів система оцінки професійної компетентності студентів та лікарів (провізорів)-інтернів, практично-орієнтовані іспити, подовжені терміни після дипломного навчання лікарів, запроваджений новий навчальний план на медичних та фармацевтичних факультетах.

У Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI століття: підходи й практичні дії підкреслюється, що якість у сфері вищої освіти є багатомірною концепцією, яка повинна охоплювати всі його функції та види діяльності: навчальні й академічні програми, наукові дослідження і стипендії, укомплектування науково-педагогічними кадрами, матеріально-технічну базу, обладнання клінік, роботу на благо суспільства і академічне середовище. Підготовка студента — це виховання свідомого українця, який має знати історію і традиції свого народу, володіти сучасними інформаційними і лікувальними технологіями, декількома іноземними мовами, бути провідником і прикладом здорового способу життя для людей[2].

Зважаючи на європейський вектор розвитку, майбутня система охорони здоров'я в Україні має бути узгоджена з європейськими принципами. Головним напрямком щодо розвитку вищої медичної освіти України є постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, розвиток освіти, як державно-суспільної системи; піднесення вищої освіти України до рівня вищої освіти розвинутих країн світу та інтеграції її у міжнародне науково-освітнє співтовариство[3].

Список використаних джерел

1. Кінаш Н. Напрямки реорганізації вищої медичної освіти в Україні / Н. М. Кінаш // *Архів клінічної медицини*. – 2015. -№2.- С.77-80.

2. Лазоришинець В.В. Вища медична та фармацевтична освіта України на сучасному етапі // Лазоришинець, М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І.І. Феценко, І.Є. БулахС.2-7
3. Мороз В.М. Проблеми та перспективи вищої медичної освіти у реалізації Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я України // Мороз В.М. , Гумінський Ю. Й., Фоміна Л.В., Полесья Т.Л. – С.1-6
4. Нагорна Н. О. Філософія освіти через призму сьогодення // Нагорна, Н. О., Смойловська Г. П., Нагорний В. В., Берест Г. Г.Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» - Додаток 1 до Вип. 36, Том III (63) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2015. – С. 131-141
5. ПередерійВ.Г. Інтеграція вищої медичної освіти України до вимог Болонської декларації: стан та перспективи // Нарада ректорів вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів та закладів післядипломної освіти. - К., 12 травня 2004 р.